

ὁ Παπαδιαμάντης, κατανοοῦσε κι' αὐτὸς τοὺς κόσμους του, πού αἰσθάνονταν καὶ πίστευε.

Ὁ Χρῆστος Τσουντας πῆγε στὴν Εὐρώπη καὶ σπουδάζει μηχανικὴ ἀπὸ 1878, ἀλλὰ πορτοβόλε γυρίζει ἀρχαιολόγος. Ὡς ἐπιστήμονας ἐξελίσχοντες ἀλματικά γιαντὶ, ὅπως λέγει ὁ κ. Κουγιέας, εἰχετό ζωπυρον τῆς πρὸς τὴν κλασσικὴν ἀρχαίολογία ἀγάπης». Ὑπῆρξε μαθητὴς τοῦ μεγάλου Βρουν, ποὺ δίδασκε ἀρχαιολογία στὸ Μόναχο, καὶ διακρίθηκε ἐμετὰ τὸν παντοδαπὸν συμφωρτῆν τὸν διὰ τῆς βαβαίαν κρίσιν καὶ τὴν λεπτὴν παρατήρησιν».

[illegible]

Έτσι προώρρησε στο μεγαλύτερο
δρόμο του από θριάμβο σε θρίαμβο
στους δουλαιούς με την ανακάλυψη του
κρυφών ποταμιών του Βορείου, με τα
ανασκαφές στη Σπάρτη και τις Επικυ-
βες, όπου έφρεσε στα φώς τον Κρόνο
και πολέμησε της αρχαιότερης γλώσσας
επικής και νοστινιάρη της θάλασσας, έ-
πειν ο άδρος κερκός των εργασιών του
είνε το έργο του: εφοροτορικός! Αλλά
πόλεις Διμήνιου και Σίσκλου το 1910
που αποτελεί και το θεμέλιο των νεο-
θικών ερευνών στην Έλλάδα.

Ὁ Χρ. Τσουντας μετὸν ἄλλο ἀθῶνα το ἀρχαιολόγο Θράκα, τὸ μεγάλο Στέφ. Κουμανούδη, 1818—1900, ἔγιναν, οἱ θεμελιωτὲς καὶ οἱ διδάσκαλοι καὶ οἱ κορυφαῖοι ὁδηγοὶ τῆς μόνης στὴν Ἑλλάδα δημιουργικῆς ἐπιστῆμης, ὅπως ἡ ἀρχαιολογία.

«Τὸ ἐν ἑαυτοῦ, ἡ καρὰ καὶ ἡ πληρο-
τητα ποὺ εἶχε ὁ διδασκαλία του, ποὺ ἔ-
λεγε κοπιᾷσιν ἀρχιτεκτονίαν ἀκρατίαν
καὶ θαυμασίους του, πόκεμα εἰς ταλαίρω
για καιρὸ μέσα μου, ἂν δὴ ἔπρεπε νὰ
συγχέωσι τὴν ἀρχιτεκτονικὴν μου σπου-
δῆς, ποὺ εἶχε διακοπῇ ὁ πόλεμος ἢ τὴν
ἐκταλῆσιν καὶ νὰ δοθῇ στὴν ἀρ-
χιτεκτολογία καὶ τὴν ιστορίαν τῆς τέχνης,
γιὰ νὰ κατανοήσω καὶ νὰ συζητήσω τοὺς
ἀρχιτέκτονες μὲς στὴν ἐξέλιξη τῆς
δημιουργίας μου, κατὰ τὸν ἑαυτοῦ
ποὺ μοῖς τὸν ἐρήνην ὁ μεγάλος αὐ-
τός διδάσκαλος». Τέτοια εἶταν ἡ ἐπίβρα-
σή του!

Απο τα συγγράμματα του και τα διδάγματα του ως μαθητή του ξεχωρίζω ότι το αίσισμα που δοκίμοζε, ήταν από ποίηση από τα σπλάχνα της γής ως αρχαιολογικό εύρημα, δεν ήταν η ικανοποίηση του χρυσόσθη, που βρήκε το καλύτερο υλικό, ή του σχολαστικού επί στήμονα που ανακάλυψε εργαστηριακά στοιχεία, αλλά του ανθρώπου επιπονητικού με τη σκέψη και το αίσισμα ανακάλυπτε κόσμους ανθρώπινους, όχι εικαστικούς και επί τημέρους, αλλά ζωντανούς και αιώσιμους.

Ο Χρ. Τσούνης διδασκοντας - για να ξαναθυμίσουμε στο δασύλο - βασιζόταν πάνω σ' αυστηρά δεδομένα: κείμενα την ανάσχεση και την ανάπτυξη της Ιστορίας, βεβαιότητα, αλλά καθαρότητα, με συμπεριφορά μετριά από κατανόηση και παλμό. Της διδασκαλίας του αυτής σαφέστατο δείγμα έχουμε το έργο του: «Ιστορία της αρχαίας Ελλάδας» Τέχνης που το έγραψε υπέκρινε

ούλτανου που
 την Κεντρικὴν Α-
 ἐφθάσεν ἕως τὰς
 νης. Ἀλλὰ ταύ-
 μος καὶ γιὰ τὴν
 θέρῳσιν ἀπὸ το-
 πτὰς. Οἱ δύο
 οὔντο περίφημοι.
 Κι' ἄλλο ἔνα
 ἀπὸ τὸ «ἀνσλο-
 ῆσιν τῆς Ἀστρο-
 μανούς. Οἱ ἔθ-
 ρουν στολισί-
 εἰς τὴν ὁποίαν μ-
 καὶ μὲ πινακίδες,
 τοῦ ἔχουν τευτάς
 δύο ἄκρα μίας κ-
 γουν τυπώσει τ-
 πιά ἐλευθεροί!»,
 νίαν μιά γρηούλ-
 ἔρωτ' ἕνα ἀρεμῶ-
 λιστήν: «Γί λέει
 γραφή;» «Λέει, γ-
 στε πιά ἐλευθε-
 ξεκουμπίστηκαν,
 σοι;» παρατηρεῖ
 γρηούλα.

1940: 'Ο Χίτλερ
τείνει τὰς κατα-
πραπαγάνδας του
δημιουργίας της
Γερμανίας. Πό-
τε προσέβλεπεν ὁ γε-
νὸς ἐμμεν εἰς τὴν
τὴ δεινὴν τὴν ἀν-
τι-
στα-
σιν

[illegible]

των στην παραλαβή των μαθητών και
Οργανισμών του κ. εξέδωσε αφού πιά ά-
πεχώρησε από τη διδακτική του υπηρε-
σία στο Πανεπιστήμιο, όπου εργάστη-
σε από το 1904—έικοσι τέσσερα χρό-
να, υποσχεθείς τέλος πριν ακόμη κατο-
ληφθεί απ' το όριο της ηλικίας.

Μία από το έργο του αυτό ανδρείται δολοφονώντας ο μεγάλος διδάσκαλος, ο Ιάσις, ο άπειριτος, ο διδάσκαλος που άγνοει τα ήθηρικά σχήματα και τα ήθη των διδολογοφρονών παραπομπών, ο σφήης, ο έπαγωγός, που κατέβηκε τους μαθητάς και του τους συρρίαντας τακτικότατος θαυματούς του με την άπληστη και τη σφαιριότητα. «Όποιος άναγνωσθήσεται μεν θέλει αντίληψη ήθελεται τι είναι» ο Χρ. Τσούτσας ός άνθρώπων άναγνωσθήσεται, μπορεί να μελετήσει τον Κ. Ρωμαιοί, ο άνθρώπων άναγνωσθήσεται—που μάς ήνωσας ένα μοναχικό σχέδιο—που έργο του και του ανθρώπου ζήτο σχεδίασας από τα ζωγραφισθήσεται ο Χρ. Τσούτσας αιώνας και ός θρόνος και ός έπίσημοις και ός Έλληνισας, θαυματούς έπιστας, τίμια, ελκίρινα.

Το Ἀρχεὺ Ὁράνης γιρνώτας τὴν μὴ
 ῖη τὸν ἐξέπυτον τὸ Ἐπιτύμβιον Χρῆ-
 στὸν Τσούτσου τὸ 1941 μὲ τὴ συνεργα-
 σία γιρνώτα ἐπισημάνων φίλων, βοηθῶ-
 ντων καὶ θαυμαστῶν τοῦ τῶν περιστάσε-
 ρων ἔξωτον, ὡς καὶ τοῦ Desprel ἀνδρῶν
 ἡμεῶν ἐκείνων, ἐργὸν τὸν ἀπὸ τοῦ ἀπὸ
 τοῦ μνημείου ἀνάστασις τῆς αἰτίας τοῦ
 χρισμοῦ κ' ἀνάστατον, καὶ ἀφ' ὧν ἐκεί-
 νῳ, καὶ κατεστάθι μαρμαρῶν ἱστορη-
 μένων μὲ τὸ χρυσοῦ ποτήρι τοῦ Βασιλεῖ,
 ὅπου ὁ Χρ Τσούτσου ἡς ἐπιτύμβιος ἀ-
 νὰ γλύφου ἤρκασι τοῦ πνεύματος καὶ τῆς
 ἐπιστήμης, μὰς ἐκοδοῦνται βασιθυλάχιστα
 στὸν ἀληθινὸ δρόμῳ, ποῦ πρὸπει νὰ β-
 δίσουν κεινοὶ ποῦ γλῆυσιν δοῦν ἀληθινὴν
 ἐπιστήμην καὶ θαυμάσιον τοῦ ἔθνους, τὸ
 ὅτι τῶν ἐκείνων ἀδελφῶν τῶν ἐκείνων, τὸ
 βίαια πτωχὸν τῆς ἀδελφῆς ἀγάπης καὶ
 τῆς μεμνημένης, ποῦ ποῦντες ποῦ εἶναι
 τῶν ἐκείνων χαρακτηριστικὰ καὶ γνωριμα-
 τῶν ἐκείνων ἀνθρώπων.

ΠΟΛ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

AkAΔ

HNΩN